

CUMHURİYETİN 100. YILINA GİRERKEN TAMAMLANMAMIŞ BİR MESELEMİZ VAR

Cumhuriyetimizin 100. yılını kutlayacağımız 2023'ün bu ilk günlerinde, hem geçtiğimiz dönemin bir değerlendirmesini yapmak hem de Cumhuriyetin yeni yüzyılına dair kararlarımızı, beklentilerimizi ve umutlarımızı dile getirmek amacıyla bu mektubu sizlerle paylaşıyorum.

Son yıllarda peş peşe gelen pandemi, savaş ve ekonomik zorluklar, hepimizin geleceğe dair beklentilerinde belirsizlik ve güvensizliğe yol açtı, eşitsizliklerin derinleşmesine sebep oldu. Hem ülkemizde hem de dünyada **eşitsizliklerden en fazla etkilenen grupların başında ise yine kadınlar ve kız çocukları geldi**. Ekonomik zorluklar, bakım yükü, şiddet ve cinsiyet temelli ön yargıların artmasıyla işe, eğitime ve sosyal hayata erişim konularında daha da geriye düştük.

Ülkemizin kurucusu, **Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk**, Cumhuriyetin temellerinin atıldığı dönemde **“Yalnız erkeklerin ilerlemesiyle o millet yükselemez.”** diyerek kadınların hayatın her alanında eşit bir konumda bulunmasının gelişmiş bir toplum için vazgeçilmez olduğunun altını çizmiş ve kadınların bu mücadelede önünü açmıştı. Ancak Cumhuriyetimizin 100. yılına girerken bugüne kadar **elde ettiğimiz kazanımlara rağmen hala olmamız gereken noktada değiliz**.

Dünya Ekonomik Forumu'nun 2022 yılında yayımladığı Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu¹ gibi birçok rapor da kabul edilemez nitelikteki bu durumu tüm ciddiyetiyle gözler önüne seriyor.

İşte tam da bu yüzden, bu sene sizlere kadınlar ve kız çocukları için “fırsat eşitliği” zemininde seslenmek ve kaybedecek daha fazla zamanımızın kalmadığını vurgulamak istiyorum. Cumhuriyetin ikinci yüzyılına girerken sadece kazanımlarımıza değil, başaramadıklarımıza da odaklanmalı ve pek çok alanda kendini gösteren eşitsizliklerle mücadele etmek için titizlikle çalışmaya devam etmeliyiz.

Kız Çocuklarının Eğitiminde Hala Olmamız Gereken Noktada Değiliz

Fırsatların, ancak tüm çocuklar için eşitlik ilkesiyle ortaya koyulduğunda kıymet kazandığına inanıyoruz. Kız çocuklarının hayat boyu karşılarına çıkarılan toplumsal cinsiyet rolleriyle mücadele edebilecek özgüvene kavuşması ve çocukların eşitlikçi bir bakış açısıyla büyüebilmesi için özellikle ailelere önemli bir görev düşüyor. **Ailede başlayan eşitliğin, eğitim sisteminde de aynı şekilde desteklenmesi gerekiyor.** Ne mutlu ki ülkemizde kız çocuklarının eğitime erişimi konusunda kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının çabaları sayesinde önemli kazanımlar elde ettik. Zorunlu eğitim kademelerinde okullaşma oranlarımız yüzde 90'lara ulaştı. Ancak okullaşma oranlarının artması kadar üzerine hassasiyetle eğilmemiz gereken bir diğer konu ise eğitimin niteliği ve öğretmenlerin desteklenmesidir. Bununla birlikte kız çocuklarının eğitimi özelinde de çözülmesi gereken önemli meseleler var. Bugün çeşitli sebeplerden okula gidemeyen yüz binlerce kız çocuğu olduğunu biliyoruz. UNICEF'e göre dünya genelinde 129 milyon kız çocuğu okula gidemiyor.² Bununla mücadele edebilmek için kız çocuklarının eğitimde kalmasının önünde engel olabilecek erken yaşta ve zorla evlilikler, ev içi bakım yükü, regl tabusu, engellilik, yoksulluk gibi durumların üstünün kapanmaması ve bu meselelere göz yumulmaması gerekiyor.

Başta aileler olmak üzere özel sektör, kamu, akademi ve sivil toplum olarak, kız çocuklarının eşitlikçi bir anlayışla nitelikli bir eğitim alması ve meslek sahibi olması için önlerini açacak **itici güç** olmalı ve bunun için var gücümüzle, taviz vermeden çalışmalıyız.

Bilim ve Teknolojide Kadınlar Eşit Şekilde Var Olmalı

Yeni yüzyılda üzerine daha çok eğilmemiz gereken bir diğer konu ise, **kız çocuklarının istedikleri meslekleri seçebilmeleri ve daha az temsil edildikleri bilim, teknoloji, mühendislik, matematik gibi alanlarda da ilerleyebilmelerini sağlamaktır.** Bilim ve teknolojinin hızla ilerlediği günümüzde, kız çocukları meslek seçiminde hala önlerine çıkarılan toplumsal cinsiyet rolleriyle mücadele etmek zorunda kalıyor.

Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu'na göre ülkemizde yükseköğretimde STEM alanlarını tercih eden kadınların oranı sadece yüzde 14.³

² <https://www.unicef.org/education/girls-education>

³ https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2021.pdf (sayfa 378)

Cumhuriyetin 100. yılına girerken bu oranı asla kabul edemeyiz. Kız çocuklarının kendilerine STEM alanında hedefler koyabilmesi ve eğitimin niteliğinin artırılması amacıyla çalışmak, kızları bu alana girmeye teşvik etmek ve mesleklerdeki cinsiyet eşitsizliğiyle mücadele edebilmek için bu konuyu sürekli gündemde tutmak gerektiğine inanıyorum. Çünkü biliyoruz ki; kız çocuklarına fırsat verildiğinde, hayallerinin peşinden koşup dünyayı değiştirecek başarılar elde ediyorlar. Atatürk'ün mirası Genç Cumhuriyetin ilk kadın tıp doktoru olan merhum Safiye Ali'den, ilk kadın sümerolog Muazzez İlmiye Çığ'a, dünyada ilk kez kara deliğin görüntülenmesini sağlayan astrofizikçi Prof. Dr. Feryal Özel'den, pandeminin yönünü değiştirecek aşığı geliştiren Prof. Dr. Özlem Türeci'ye kadar, tüm dünyaya ilham veren kadınların başarılarını gururla takip ediyoruz.

Bir Kız Çocuğu Değişir Dünya Değişir

Kız çocuklarına inandığımızda ve onların önlerindeki engelleri kaldırdığımızda geleceğin başarılı ve ilham veren kadınlarına dönüştüklerini görüyoruz. Bunu en iyi gözlemlediğimiz yerlerden biri Sivas'ın Kolluca Köyü oldu. Sabancı Vakfı olarak bu yıl 11 Ekim Dünya Kız Çocukları Günü'nde fırsat eşitliğinin önemine değindiğimiz "Bir Kız Çocuğu Değişir, Dünya Değişir" mesajıyla ülkemizden içimizi ısıtan gerçek bir hikâyeyi ekranlara taşıdık.⁴ Hikayemizde bir kız çocuğunun tıp fakültesini kazanmasıyla köydeki diğer kız çocuklarına, ailelerine, çevresine örnek olmasını ele aldık. Bugün 200 nüfuslu Sivas'ın Kolluca Köyü onlarca kadın doktor yetiştirdiyse, bunu kız çocuklarının azmi ve onlardaki potansiyeli görüp onlara cesaret veren ve fırsatlar sunan aileleri mümkün kıldı. İnanıyoruz ki hayallerinin peşinden gitmesi için fırsat verilen bir kız çocuğunun hayatındaki küçük bir değişim, kartopu misali büyüyecek ve ülkesini, hatta dünyayı değiştirme gücüne sahip olacak. Bizlerin görevi de **iyi örnekleri çoğaltmak, daha fazla görünür kılarak başka ailelerin ve başka köylerin cesaretini artırmaktır.**

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlamak Doğru Bir İş Kararıdır

Eğitimle birlikte, kadınların çalışma hayatında da var olmasının temel bir hak ve toplumsal gelişme için **itici güç** olduğunu biliyoruz.

Küresel verilere baktığımızda, **son 30 yılda kadınların iş gücüne katılımlarının artması sadece kendilerinin sosyo-ekonomik durumlarını değil; ailelerini, çevrelerini ve tüm toplumu etkiliyor.**

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün yürüttüğü bir araştırmaya göre toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik iç politikaları olan, kadınların iş gücüne katılımını destekleyen şirketlerde verimlilik ve itibar **yüzde 60 oranında artış gösteriyor.**⁵

Pek çok şirkette yapılan benzer araştırmalar gösteriyor ki şirketler açısından **toplumsal cinsiyet eşitliğini desteklemek ve kadınların eşit şekilde istihdama katılımını sağlamak doğru bir iş kararıdır.** Önümüzdeki dönemde de doğruyu ve başarıyı arayan iş dünyasının azimle çalışan eğitimli kadınları iş hayatına kazandırmak için daha güçlü adımlar atacağına eminim. İş hayatında kadınların daha fazla yer alması, kariyerlerinde üst basamaklara gelmesi ve özellikle STEM alanlarında kadın oranlarının artması için iş dünyasının **çekici bir güç** olacağına inanıyorum.

Eşitlik İçin Kararlılıkla Çalışmaya Devam Edeceğiz

Bugüne kadar olduğu gibi, Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında da kadınların ve kız çocuklarının hayatın her alanında eşit şekilde var olması için ısrarla, suyun taşı delmesi misali bir kararlılıkla çalışmaya devam edeceğiz. Üzerimize düşen görev, başta kadın hareketi olmak üzere eşitlik mücadelesi veren sivil toplum kuruluşlarını desteklemek, iyi örnekleri görünür kılmak, devlet kurumları, özel sektör ve akademi paydaşlarıyla iş birliği içerisinde olmaktır. Mektubumun başında da söylediğim gibi, **tamamlanmamış bir mesele olan bu eşitlik mücadelesinde artık kaybedecek daha fazla zamanımız yok.**

Hepinize bu yolda eşitlikçi bir toplum hayaliyle emin adımlar atacağımız mutlu bir yıl diliyor, Cumhuriyetimizin 100. yılını kutluyorum.

Güler Sabancı
Sabancı Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı